

Landsbyggsnytt

Landsbyggsnämnden
Örebro kommun

#1
2022

Under
hökens
vingar i
Ölmbrotorp

Hållbarhet och
omställning

Fynden i Storsicke

Landsbyggs
eldsjälar och
handlare

Oas perfekt belägen i Sveriges mitt

Varje gång jag funderar på att söka mig till mer liv och rörelse, flytta in till stan för att ha nära till shopping, restauranger och aktiviteter, landar jag ALLTID i att i Hampetorp har jag faktiskt mycket av det där – men i en annan tappning.

Här hittar jag lugnet som jag behöver eftersom jag reser och träffar väldigt mycket folk i mitt arbete. Här hittar jag närheten till naturen, ett grymt nätverk, hjälpsamma grannar och faktiskt många aktiviteter för att vara en så liten by.

Vi har en välfungerande hamn, en barnvänlig badplats med utegrill och en camping med fullständiga rättigheter under sommarhalvåret bredvid, ett utegym med fotbollsplan, en niohåls discgolfbana och nytt från i fjol – två padelbanor. Bara där är det tillräckligt för att aktivera sig utomhus. Ofta promenerar jag dessutom i vackra Derbols naturreservat.

I många år har jag varit engagerad i Hampetorps föreningsgård och de fortsätter andan med att anordna aktiviteter

och pubkvällar trots att jag har klivit av. Likaså Vinön har många eldsjälar och varierade aktiviteter. Gratisfärjan dit går ju mitt från Hampetorps hjärta.

Numer kan man handla många lokala varor. Vi har gårdsbutiken i Lännäs, och om du kvällstid vill åka och handla i pyjamas, finns Läppes obemannade livsmedelsbutik med bra basutbud.

Allt detta sammantaget gör att det inte finns någonting som slår att bo i Hampetorp. Här finns egentligen allt för att leva ett liv utan stress och parkeringsletande. Dessutom självklart mycket billigare än i stan. Inom en radie av cirka 30 mil når du några av Sveriges största städer.

Om bussarna hade fortsatt gå lika frekvent som innan hade nackdelarna varit få.

Heja Hampe! ■

Rosalie Pellerone,
Hampetorp

Foto: Privat

Hallå där, Per-Åke Sörman...

...hur har året startat för nämnden?

– Just nu planerar vi för vårens medborgardialoger. Vi har en förhoppning om att göra en medborgarbudget precis som vi gjorde i Kilsmo förra året. Det innebär att de boende kan vara med och påverka vad de vill göra med en liten slant. Vi planerar dessutom för minst en fysisk medborgardialog.

Vi har hört ryktas om en bussresa, vad kan du berätta?

– I slutet av maj ska vi åka runt och titta på ett antal av alla de projekt vi har gett medel till och varit med och stöttat under vår mandatperiod. Vi vill fysiskt följa upp och kommer därför ut och tittar på en del av alla projekt. Det här gjorde man i slutet av förra mandatperioden, det uppskattades och därför vill vi göra det igen.

Varför åker ni till Landsbygdsriksdagen i Jönköping i maj?

– Det är för att få inspiration genom bland annat föreläsningar och möten med likasinnade från andra delar av

landet. Det har varit inställt i två år, men nu är det dags att inspireras och få med sig nya idéer hem.

Hur går dina tankar kring innehållet i detta nummer?

– Att det som alltid är fyllt med goda exempel. Både handlare och eldsjälar lyfter vår landsbygd som är uppbyggd av folk som kavlar upp ärmarna. På landsbygden får man inget gratis utan får kliva fram och göra saker själv ihop med andra. Att det är en kraft har man ju sett både som förtroendevald och som aktiv privat inom föreningar.

Har du något extra viktigt du vill framföra, nu när du har chansen?

– Glöm inte bort att nominera till Landsbygdspriset som delas ut i juni detta år. Du kan nominera mellan 2-22 maj! Det var det jag ville säga. ■

Per-Åke Sörman,
ordförande
Landsbygdsnämnden

Foto: Andreas Lundgren

Landsbygdsnytt #1 2022

Ansvarig utgivare: Lena Norrström, 019-21 20 42

Distribution: PostNord, 0771-33 33 10

Nästa nummer kommer i juni 2022.

Har du synpunkter eller tips? Kontakta oss: landsbygdsnytt@orebro.se

Produktion: Clearberry AB – info@clearberry.se

Text och foto: Maria Eremo

Text, foto och form: Anders Jakobson

Landsbygdsnytt är en informationstidning som ges ut av Landsbygdsnämnden i Örebro kommun. Syftet är att vara en kanal för information från kommunen som berör landsbygderna i Örebro kommun. Tidningen är också ett sätt att informera om Landsbygdsnämndens och landsbygdsenhetens strategiska arbete med landsbygdsfrågor, upplysa om tillgängliga bidrag för landsbygdsutveckling och berätta positiva och inspirerande historier från vår landsbygd. Det är inte möjligt att annonsera i tidningen och vi skriver heller inte artiklar i syfte att göra reklam eller favorisera till exempel företag. Tidigare utgåvor av Landsbygdsnytt finns att läsa i pdf-format på orebro.se/landsbygdsutveckling

En naturlig entré till Kilsbergen

2014 förvärvade Örebro kommun Lockhyttans gård. Kommunekologen Therese Aremyr och hyresgästen Maria Nyman berättar mer.

– I översiktsplanen finns det planer för vilka ytor som kan bli naturreservat framåt. Men i fallet med Lockhyttans gård blev det snabba puckar. Det var kollegan Mats Rosenberg som hade lite span och ansåg att det var för bra för att inte agera när fastigheten kom ut på marknaden, berättar Therese Aremyr, kommunekolog.

Fastigheten hade varit privatbostad och omfattade två bostadshus, en lada och några uthusbyggnader samt omgivande betes- och åkermarker.

– Från början fanns det inte en utarbetad plan för vad byggnaderna skulle användas till, utöver att vi ansåg att fastigheten var en nyckel till utvecklingen av Kilsbergen. Vi renoverade och gjorde om huset som kallas snickarbostaden till en övernattningsstuga och vi restaurerade betesmarkerna genom att bland annat röja och sätta stängsel.

Den stora anledningen till förvärvet var de höga naturvärdena kring platsen. Runt gården finns det ett odlingslandskap som under lång tid har skötts med bete och slåtter.

– Så småningom växte ambitionen fram om att hyra ut fastigheten till någon som är med i vårt tänk om att bygga på möjligheter till friluftsliv i Kilsbergen. Dessutom ville vi att någon skulle bo där för att göra miljön mer levande, säger Therese.

I slutet av 2018 gick kommunen ut och sökte efter en hyresgäst. Det blev Maria Nyman och Johnny Sundin som flyttade in 1 juni 2019.

– Jag har känt till gården i över 20 år och alltid tyckt att den har varit så vacker och velat bo där.

Therese Aremyr

Foto: Susanne Flink

Jag blev jätteglad när kommunen beslöt att hyra ut till mig, säger Maria.

Marias tanke med gården är att inackordera tre islandshästar och sin egen som delar betesmarkerna med kommunens kor under sommartid. I egen regi driver hon yoga i mindre skala och har samarbeten med andra aktörer i närområdet för guidade friluftssporter. Och så hyr hon ut snickarbostaden för kommunens räkning. Till viss del på grund av pandemin har

det varit lite segt med uthyrningen, speciellt vintertid.

– Men sommartid har det rullat på. Det är vandrare och mountainbikeåkare och även barnfamiljer och pensionärspär som hyr stugan veckovis eller bara över någon natt.

Hur är det att bo på gården?

– Det är fantastiskt med en otroligt vacker omgivning med många vackra unika blommor, fågelarter och fjärilar. Det är vandrings- och mountainbikeled utanför dörren och markerna är fina att gå i. Det är ett stort flöde av människor sommartid, vilket är jättetrevligt. Någon vandrare kanske stannar till och vill fylla på sitt vatten. Jag tycker att det är kul när det rör på sig, säger Maria.

Enligt vad Therese kan se på gamla kartor har gården funnits sedan åtminstone slutet av 1700-talet. Nu hoppas hon att den ska hjälpa till att göra Kilsbergen mer attraktiv för friluftsliv.

– Längre ner i söder har vi Ännaboda till exempel, men i norr ska Lockhyttans gård kännas som en naturlig entré till Kilsbergen, säger Therese. ■

Maria Nyman

”Hållbar utveckling ingår i allt”

Örebro kommun jobbar brett med hållbarhet och klimat bland annat utifrån programmet ”Vårt hållbara Örebro” och den nationella satsningen Klimatneutrala städer 2030.

Det är lätt att se ”hållbarhet” som ett trendord som dyker upp i alla sammanhang nu för tiden, men Hanna Ryman och Sara Andersson på samhällsutvecklingsavdelningen i Örebro kommun förtydligar att hållbarhet finns i allt och att det är allas skyldighet att göra en insats.

– Alla måste hjälpas åt, oavsett vad det gäller. Kommunen, kommunala bolag, det civila samhället, byalag, trossamfund, akademien och näringslivet. Näringslivet på landsbygden har många möjligheter till hållbar affärsutveckling som är en framgångsnyckel för att framtidssäkra sin verksamhet, menar Hanna.

2020 antog Örebro kommun ett program för hållbar utveckling. Trots att det heter ”Vårt hållbara Örebro” omfattar det hela kommunen oavsett om det handlar om stad eller landsbygd. Hanna är processledare för programmets implementering.

– Programmet bygger på alla våra

åtaganden med utgångspunkt från FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030, EU-direktiv om klimat, nationell lagstiftning, regionala utvecklingsmål och lokala beslut. Det finns 51 delmål till 2030 och tre övergripande mål till 2050, berättar hon.

Örebro kommun går på FN:s linje om att målen är odelbara och att alla mål hänger ihop. Samtidigt är kommunens insatser inget som uppstått i och med programmets antagande 2020.

– Innan programmet gjordes massor av bra saker inom klimat, giftfrihet, avfall och social hållbarhet, men då var det utifrån olika styrdokument som gjorde det spretigt för verksamheterna att ha koll, säger Hanna.

Ett styrdokument som ligger under hållbarhetsprogrammet är Örebro kommuns klimatstrategi som Sara jobbar med. Nyligen har en nulägesanalys tagits fram som ett första steg i en revidering av strategin.

– Syftet har varit att skapa en gemensam bild kring nuläget, var vi står, vilka lärdomar vi har fått från klimatstrategiarbetet och presentera förslag till arbetet framåt så att vi kan göra rätt prioriteringar för att nå de tufft uppsatta målen i hållbarhetsprogrammet, säger Sara.

I analysen presenteras koldioxidbudgetar för Örebro som geografiskt område, örebroarnas konsumtion och kommunkoncernen.

– Koldioxidbudgeten för Örebro som geografiskt område och för örebroarnas konsumtion ska tydliggöra kommunens utsläpp i nuläget och visa vilken procentuell minskningstakt som krävs för att hålla sig inom ramen för respektive budget och nå målet om klimatneutralitet till 2045, säger Sara.

Klimatneutrala städer 2030 är en nationell satsning som syftar till att svenska kommuner ska gå före i klimatomställningen och snabba

på arbetet. I dagsläget är 23 kommuner med där Örebro är en. Ett centralt verktyg i genomförandet är Klimatkontrakt 2030, ett årligen reviderat avtal mellan kommunen, fem myndigheter och innovationsprogrammet Viable Cities som driver satsningen.

– Det vi ska åstadkomma är att skala upp arbetet för att bli en klimatneutral kommun och skapa en plattform för samverkan för att driva på arbetet. En plattform som kan leva långsiktigt vidare och vara bestående. Det är ett begränsat antal aktörer i projektet och vi behöver kroka arm med andra forum, nätverk och initiativ för att dela erfarenheter och sprida resultat. Detta för att få

Sara Andersson,
Örebro kommun

Foto: Fredrik Kellén

en omställning totalt sett, säger Sara.

Så, trendigt eller ej är klimat och hållbarhet något som Örebro kommun jobbar med brett och det är också något som engagerar.

– Det har nog aldrig funnits ett styrdokument med större uppslutning än

”Vårt hållbara Örebro”. Sju av nio partier står bakom det och det finns inget ifrågasättande om vart vi ska. Det finns givetvis politik i hur man ska komma dit och många mandatperioder fram till 2030 och 2050. Hur arbetet ska göras bestämmer politikerna, men hur Örebro kommun som geografiskt område ska utvecklas är tydligt, säger Hanna. ■

Örebro kommuns tre övergripande mål till 2050

FOLKHÄLSA

2050 har jämställdhet och jämlikhet i hälsa och välbefinnande uppnåtts för alla i alla åldrar.

KLIMAT

2050 är Örebro kommun som geografiskt område klimatpositivt.

EKOLOGISKT FOTAVTRYCK

2050 är det ekologiska fotavtrycket från såväl Örebro kommunkoncern som Örebro kommun som geografiskt område max ett (1) jordklot.

Vill du läsa Örebro kommuns hållbarhetsprogram söker du efter ”Vårt hållbara Örebro” på orebro.se

Latorp föregår med gott exempel inom hållbarhet

Latorps byalag har haft omställningsarbete i många år. 2008 genomfördes ett energiprojekt med studiecirkel om hur Latorp kan bli självförsörjande på el. Då sneglade de på ett par vindkraftverk, men fem år senare kom solenergi som ett bättre alternativ och nu har flera i Latorp solceller på sina hustak. På sikt finns förhoppningen om att koppla ihop hushållen och bli självförsörjande.

– Vår omställningsgrupp Hållbart Latorp har drivits i åtta-nio år som studiecirkel. Där diskuterar vi allt om omställningen till en hållbar framtid, säger Ewa Overmeer, ordförande i Latorps byalag.

Hållbara projekt finns det gott om i Latorp, inte minst inom det ätbara.

– Vi har ett gemensamt potatisland där ett 20-tal familjer odlar tillsammans. Vi lånar landet av en familj som har lite mark. Vi har tidigare odlat potatis i ett land på kommunens mark intill lekplatsen.

Varför används inte det nu?

– Därför att man inte ska odla på samma plats för länge. Det kan bli sjukdomar. Det är sådant vi lärt oss genom studiecirkeln ”Bruka jorden”, en kamratcirkel från Folkuniversitetet.

Ewa berättar att studiecirkeln lett till att fler i Latorp odlar och byter plantor med varandra.

– Man har alltid för få eller för många plantor. Vi har en ”ta och ge”-grupp på Facebook, Tage Latorp-Vintrosa, med över 500 medlemmar där man kan annonsera om det man har eller vill ha. Det är inga pengar inblandade.

Tillsammans med återbrukaren

Sara Hillersberg spånar byalaget om en container för Tage-saker, givetvis med solceller på taket för att generera egen el till belysningen. Men återbruk finns överallt i området, långt ner i åldrarna.

– Vid Ingelstaleparken finns det till exempel några lådor som en förskoleklass gjorde för flera år sedan där barn kan lägga leksaker som alla får använda, säger Ewa. ■

Bengt, Birgitta och Kalle är någ

Under 2022 kommer Landsbygdsnytt att lyfta eldsjälar runt om i kommunen som gör det lilla extra för sin bygd. Det är ni läsare som tipsat och kommit med motiveringar. En av de första eldsjälarna vi skriver om är Bengt Larsson i Kolja.

– Jag hade ingen aning om detta, det känns givetvis jättetrevligt.

”Bengt är involverad i allt som händer i Kolja. Själva definitionen av en eldsjäl är väl en person som brinner för något, utan att ha någon större personlig vinning i det? Och det är exakt så Bengt Larsson lever och verkar i Kolja!”

Så lyder en del av den motivering som Landsbygdsnytt har fått ta del av.

– Det råder ingen tvekan om att jag blir glad, det vore konstigt annars, säger Bengt.

Han är en mycket engagerad person som varit inblandad i bland annat fiberdragning, klubblokal, vandringsled, belysning och cykelställ med tak.

– Det finns många eldsjälar här ute som gör fantastiska arbetsinsatser ideellt. Det hela bygger inte på en person, utan många. Jag är gärna med och styr, men i samarbete med andra.

Bengt vet att han är en person med många idéer och synpunkter och att han inte är obekvämt i en styrande roll.

– Det är klart att jag får kritik för det ibland. Jag behöver inte alltid få som jag vill, men tror jag på något kan jag lägga ner mycket tid på det. När man väl får med sig andra på nya idéer blir det en enorm kraft som också är en förutsättning för att kunna förverkliga dessa.

Bengt får saker gjorda och menar att det beror mycket på att det finns andra som kompletterar honom. Han har fått mycket uppskattning genom åren och tycker att folk generellt är duktiga på att säga det.

– Jag kan förstå att det jag och andra gör betyder något, men jag hoppas att jag inte blir för mällig och dryg för det.

Han ser det som en gåva att vilja vara med och påverka.

– Jag lägger mycket ideell tid, men

Bengt var med och startade Kolja byalag 2016 i syfte att kunna ta ett helhetsgrepp om området.

jag tycker att det går att kombinera med andra intressen. För mig är det viktigt att det finns utrymme och möjlighet att påverka och förändra. Om man ska se krasst på detta så bor jag ju där jag också är engagerad. Jag vill vara med och skapa mervärden i bygden och göra det enklare att bo i Kolja.

Enligt Bengt är en typisk eldsjäl en

föreningsmänniska som tränar barn och ungdomar på sin fritid flera kvällar i veckan.

Vem eller vilka anser du är en eldsjäl?

– Jag nämner Alf Sjölander och Magnus Bergström som lägger ner ofantligt många timmar på våra projekt. Det finns fler här ute som har bra grejer på g, bland andra Malin Bideby och Glanshammarsryttarna. ■

gra av landsbygdens eldsjälar

Även äkta makarna Kalle och Birgitta Göthberg i Närkes Kil har uppmärksammats som sanna eldsjälar för sin bygd.

Vill du tipsa om en eller flera eldsjälar? Skriv en motivering till landsbygdsnytt@orebro.se

Observera att detta är helt fristående från Landsbygdspriset!

”De är båda två fantastiska personer som aldrig tar åt sig någon ära, men som alltid är med och gör så mycket för att alla ska få njuta! De är underbara, fina, så engagerade och eldsjälar. Alla vet det!”

– Vi har inte haft någon tanke på att någon skulle namnge oss, säger Kalle.

– Vi jobbar i det dolda och slår oss inte för bröstet på något vis. Vi tänker inte på att någon skulle uppfatta oss så här, fyller Birgitta i.

Men det är två glada personer som bjuder in till kaffe och listan på allt de har varit inblandade i under senaste 50 åren i Närkes Kil kan göras lång. Kolmilan är en stor insats, alla år med sportklubben som de bokstavligen levde för, fyrverkerierna på Valborg, Hembygdsföreningen och mycket mer.

– Vi känner en sådan vördnad över att få bo så här och kunna vara engagerade och dessutom känna att vi vill det, förklarar Birgitta.

Både hon och Kalle är födda och

uppvuxna i Närkes Kil och har varit aktiva sedan 25-årsåldern. I dag är de 76 och 79 år gamla.

– Vi var bland annat med och byggde elljusspåret och på vintern hämtade vi snö vid ishallarna inne i stan och körde ut hit för att kunna dra skidspår, säger Kalle som har varit grävmaskinist under alla år.

Birgitta har bland annat sett till att mängder med skyltar och plakat blivit textade under alla möjliga arrangemang. Om skidklubben tog mest tid när barnen var små är det hembygdsföreningen som tagit stor del av deras tid senaste åren och vartannat år med kolmilan i spetsen. I hembygdsföreningen har de varit medlemmar nästan sedan starten 1982 och de senaste tio åren har Birgitta varit medlem i styrelsen, nu som ordförande.

– En eldsjäl är en person som engagerar sig utan att behöva få något tillbaka. Visst kan vi känna att

vi tillför bygden något. Vi vill ha en levande bygd. Men vi tycker inte att vi har gjort mer än andra, säger Kalle som är noga med att påpeka att de aldrig känner sig tagna för givet.

Makarna Göthberg vet att de är mer engagerade som pensionärer, men vill också påminna om att de absolut var aktiva under 1980-talet.

– Finns viljan och engagemanget så finns tiden. Vi hade mycket att göra med barnen, våra arbeten plus vårt lantbruk, men vi hann ju, säger Kalle.

– Vi hoppas att fler vill engagera sig i hembygdsföreningen, särskilt lite yngre, säger Birgitta.

Vem eller vilka anser ni är eldsjälar?

– Det finns många eldsjälar i vår hembygdsförening, men vi vill inte namnge någon specifik. Alla är oerhört viktiga och drar sitt strå till stacken och vill göra gott för vår bygd, säger Birgitta. ■

Härlig stämning på förskolan

När vi tänkte att vi ville skriva om kommunens äldsta kommunala förskola på landsbygden trodde vi att det skulle bli en enkel match. Det visade sig vara helt fel. Ingen verkade veta vilken förskola som är äldst. Efter flera vändor kom vi i alla fall fram till att det sedan 1960-talet har funnits barnverksamhet i den förskola som ligger i Ölmbrotorp. Det dög bra för oss. Häng med till Grönvallska/Medinska förskolan!

Det är riktigt kallt och barnen och deras pedagoger har varit ute sedan tidig morgon.

– Vi är ute mycket. Det är vi alltid. När det är varmt är vi ute jämt, men nu försöker vi komma ut två gånger per dag, säger Carola Sandvall, barnskötare.

Det är dags för barnen att få upp värmen rejält och då passar leken ”Under hökens vingar” bra. Selina Iwersen är först ut som hök:

- Under hökens alla vingar!
- Vilken färg?
- Orange!

Barnen jagar skrattande varandra och trots dagens minusgrader flödar värmen ur deras kroppar.

Det här gänget är fem år gamla och går sitt sista år på Grönvallska/Medinska förskolan. I det röda trähuset byggt 1921 huserar de äldre barnen, medan den yngre barngruppen håller till i ett hus strax intill som heter Medinska. Annika Larsson är

Annika Larsson har stenkoll på förskolans historia och är den som arbetat här längst.

Selina Iwersen, Wilton Sjöholm, Astrid Lindersköld, Alicia Lilja och Helge Heder trotsade kylan när Landsbygdsnytt kom på besök.

förskollärare och utvecklingsledare och den som arbetat längst på förskolan.

– Jag är uppvuxen här ute och sökte mig därför hit då jag vet att det är en härlig miljö. Sen har jag blivit kvar eftersom jag trivs, säger hon. Medinska huset byggdes i mitten av 1960-talet och har sedan start huserat barn i lokalerna, fast med lite olika inriktningar.

– Det har varit lekis, fritids och nu förskola, säger Annika.

Så, kanske är inte Grönvallska/Medinska den äldsta förskolan då just den verksamheten drog i gång på 1980-talet, men att det har hörts barnskratt här i många år råder det dock ingen tvekan om.

– Det här är verkligen en härlig miljö för barnen, jag älskar den. Det är nära till skog, lekpark och fotbollsplan och vår gård är stor, säger Annika.

Carola Sandvall, barnskötare och Hanna Linderoth, förskollärare, och deras kollegor arbetar mycket med att låta barnen blomma ut åt olika håll utifrån barnens egna intressen.

Hanna Linderoth har inte jobbat här så länge, utan kommer från en förskola mer centralt.

– Det är skillnad att arbeta på förskola på landsbygden. Det är härlig stämning här och du lär känna alla. Vår närhet till naturen är underbar och jag fastnade verkligen för huset som har många vinklar och vrår. Gemenskapen blir annorlunda på ett

mindre ställe, säger Hanna.

Annika som kallar sig själv för fossil får nu för tiden ta hand om barn till tidigare barn på förskolan.

– Haha, ja så är det. Det är bara att gilla läget. Det är en liten förskola med stor charm och en vi-känsla. Många uppskattar det och det blir lite tajtare här. Vi är ett stort upptag-

ningsområde rent geografiskt, säger hon.

Barnen verkar trivas bra och det bästa enligt någon är att gosedjuren får vara med på läsvidan.

– Det är bra att vi inte missar maten också när vi är ute och leker.

– Korv med bröd är gott. Och köttbullar! ■

Grönvallska har fått sitt namn efter familjen som bodde här fram till 1946. Huset byggdes 1921.

Grönvallska/Medinska förskolan

Plats: Ölmbrotorp

Barnverksamhet sedan: 1960-talet

Tillsammans med förskolorna Järle och Ervalla ingår förskolan i Dylta förskolors rektorsområde

Förskolan har tre avdelningar i två byggnader och cirka 50 barn i åldrarna 1-5 år. I tvåplansvillan finns avdelningarna Solen och Galaxen för de äldre barnen, och i enplansbyggnaden avdelning Raketen för yngre barn. I dagsläget är det tio anställda.

Förskolan har fått sitt namn efter familjen Grönvall som bodde i huset fram till år 1946 då huset såldes. En av döttrarna, Alice Grönvall, bodde dock kvar i huset till 1988 då

det gjordes om till daghem och fick namnet Grönvallska daghemmet.

Vid uppförandet av lokalen Medinska på 1960-talet, som då var avsedd för barn i förskoleklass, stiftades en fond av en man vid namn Medin i syfte att användas till barnverksamhet. Eftersom fonden fortfarande genererar lite avkastning finns namnet Medinska kvar. ■

Örebros förskolor

Antal förskolor i hela kommunen: 139

Antal förskolor på Örebros landsbygd: 23

Antal barn på landsbygdens förskolor: Cirka 1080

Antal privata förskolor på landsbygden: 5

Metallsökning i Storsicke gav fynd

Förra året genomförde Örebro läns museum och Sveriges metallsökarförening en publik arkeologisk insats vid den spännande platsen Storsicke i Glanshammar.

Det var under tre dagar i oktober som en publik undersökning med metalldetektorer under ledning av Martin Rundkvist från Örebro läns museum gjordes. När arbetet var över hade Martin valt ut 27 föremål bland fynden.

– Äldst av fynden är en halvfärdig armborstfibula från efter år 200 och ett prydnadsbeslag med karvsnittspiraler från efter år 375. Men det daterbara och tillvaratagna materialet domineras av medeltida och vikingatida ting från efter år 540. Det är dräktdetaljer, silvermynt och ett par viktlod.

Ytan som avsöktes den här gången var nästan 13,5 hektar och metallsökarna hittade mycket i marken, även om allt förstås inte var intressant.

– När man går med metallsökare i åkermark hittar man oräkneliga föremål varav de flesta är moderna och banala eller helt enkelt oklassificerbara. Spik och aluminiumkapsyler är extremt vanligt. Eftersom det var så många detektorister och vi jobbade i tre dagar vid Storsicke, så måste vi ha tagit upp tusentals föremål.

Det var 36 detektorister som utförde 381 persontimmar metallsökning, vilket motsvarar över två månaders arbete för en ensam detektorist. Till sammans med den första omgången metallsökning i samarbete med

Sveriges metallsökarförening 2017 har det blivit drygt 500 persontimmars metallsökning kring Storsicke by, berättar Martin.

Hela området kring Glanshammar och i synnerhet längs med Äverstaån är spännande av arkeologiska skäl. Här har flera intressanta förhistoriska fynd gjorts under åren. Ett par kilometer uppströms hittades 1936 ett bronsåldersfynd som kallas Hassleskatten och i Storsicke har fynd från bondestenåldern, bronsåldern och järnåldern gjorts. Martin menar att dateringsmöjligheterna varierar från ting till ting.

– Några av de 27 tillvaratagna föremålen i höstas har vi fortfarande inte vare sig lyckats funktionsbestämma eller datera. Men när vi hittade ett komplett vikingatida silvermynt vid Storsicke kunde mina arabisk-kunniga kollegor läsa på myntet precis vilket år det var slaget.

Finns det andra platser i trakten som är intressanta och planeras ytterligare insatser, med eller utan allmänheten, framöver?

– Alla åkrar i Närkes gamla jordbruksbygder är intressanta. Ett par av de viktigaste orsakerna till att Örebro läns museum gör dessa insatser är att möta detektoristernas ideella

Martin Rundkvist i samtal med Roger Åsberg, Sveriges metallsökarförening.

entusiasm och locka länsinnevävarna att komma ut och lära sig om sitt kulturlandskap och dess historia. Vi kommer att fortsätta.

Vad vore drömfyndet i ett sådant här sammanhang?

– Det beror på vilken period du tycker bäst om och vilka frågor du har. Jag forskar om småkungar och smådrottningar från tiden 400-1100 efter Kristus, så jag vill förstås gärna hitta deras lyxföremål. Det gjorde vi också vid Husby i Glanshammar i fjol. En stenåldersforskare skulle kanske svara att det finaste vore att hitta en ostörd välutrustad grav från 2500 före Kristus. ■

Hur är det att vara handlare på landsbygden?

I förra numret presenterade vi kommunens enda lanthandel, men det finns så klart andra handlare på landsbygden. Sex stycken, från norr till söder och från öst till väst. Här möter ni fem av dem. Ica Supermarket Odenhallen har självklart blivit tillfrågade att medverka, men har valt att tacka nej.

Hovsta livs

Hovsta livs är definitivt en familjeägd butik. Pappa Jamil Chabo är den som de allra flesta kunder förknippar med butiken, men barnen Paul och Samar Chabo syns regelbundet i lokalerna.

– Vi har drivit Hovsta livs sedan februari 2010 och är alltså inne på vårt 13:e år nu, säger Jamil.

Han har drivit butiker på olika platser tidigare, i bland annat Åsbro och Vingåker. Hovsta livs ligger precis på randen till kommunens landsbygd och även om stadsbussarna passerar strax utanför är det här som många av de boende i norra delen av kommunen bland annat hämtar sina paket. Hovsta livs är inget Ica eller Coop, men viktig för invånarna norr om Hovsta.

– Det är trevligt att ha butik här, mycket bättre än inne i stan. Här får du mer kontakt med kunderna och du lär känna folk. Det märks att många stöttar oss och det blev extra tydligt när corona kom, då handlade många lite mer här, säger Paul.

Det är kanske ingen stor butik sett till ytan, men trots det försöker man hålla bra priser och erbjuda kunderna ett så brett sortiment som möjligt.

– Vi har många återkommande kunder och stamkunderna är helt klart viktigast, säger Samar.

– De försöker ofta storhandla hos oss och de stöttar och

Paul, Jamil och Samar Chabo.

pushar sina grannar att också handla här, fyller Paul i.

Trion känner tydligt att många vill ha kvar sitt livs och att de sedan några år tillbaka även är postombud hjälper så klart till.

– De flesta har förståelse att vi har lite av allt och att vi inte har möjlighet att hålla samma låga priser som stora matbutiker, säger Samar.

Kundkretsen är bred, men mest är det familjer som hittar hit

– På sommaren är det många ungdomar och vi har klarat oss bra när det gäller stölder. De vill nog inte stjäla från oss, då kanske vi försvinner, säger Paul. ■

Ica Nära Vintrosa

Sedan 2015 har Sara och Kalle Sommar drivit Ica Nära i Vintrosa och butiken utvecklas ständigt. Nu är till exempel självutcheckning på gång.

– Vi drev en Icabutik utanför Åre tidigare, men jag ville söderut. Att det blev Vintrosa är en slump.

Sara gillar att driva butik på landsbygden, ”superkul” beskriver hon det som.

– Det blir mycket mer personligt och du får en annan kontakt med kunderna. För oss är det ännu viktigare att kunna leverera en helhetslösning, kunden måste kunna göra så mycket som möjligt hos oss. Vi är ombud för både post och Länstrafiken. Varje år söker vi om att bli ombud för Systembolaget, men får nej.

Sara önskar fler aktörer i Vintrosa, ett bredare utbud som gör området till en mer bykärna.

– Det är ändå många som flyttar hit. Jag vill att det folk

Sara och Kalle Sommar

16 personer i personalstyrkan och utvecklingen av butiken går ständigt framåt.

– Vi satsar! Jag gillar det personliga mötet och tryggheten, säger Sara. ■

behöver ska finnas här.

Den största utmaningen är i dagsläget e-handeln då allt fler väljer att beställa sina matkassar över nätet.

– Men, det här blir kanske lite motsägelsefullt, vi har ändå många trogna stamkunder. De är hur viktiga som helst! De betyder allt. Jag upplever att de är väldigt trogna och handlar mycket här.

Fördelarna med butik på landsbygden tycker Sara är just det personliga, och de hjälper till med så mycket de kan.

Exempel på det är äldre som kanske behöver hjälp med mobilen.

– Vi tar oss tid och hjälper till med allt möjligt.

I dagsläget är man cirka 15-

Ica Nära Stora Mellösa

Under 14 års tid har Stefan Lagerberg drivit Ica Nära i Stora Mellösa.

– Innan denna drev jag en Rimi i Nora under några år. Det var inte landsbygd, men småstad. Jag har även hunnit med Örebro, Stockholm och Uppsala.

Den erfarenheten tog Stefan med sig till östra delarna av Närke när han 2008 klev in som butiksägare.

– Att driva butik på landsbygden är varken lättare eller svårare. Ofta har du begränsat utrymme och en begränsad marknad och det gäller därför att verka på ett annat sätt.

Stefan tycker att det ibland kan vara frustrerande att inte kunna göra allt som du kan göra i en stad, till exempel att sortiment, utrymme och prissättning är annorlunda.

– Möjligheterna och resurserna är begränsade, det gäller att ta vara på varje del mer noggrant. Nu hoppas vi på fler kunder i och med flera

nybyggen, det är jättekul att Stora Mellösa expanderar.

Skillnaden mellan butik i en stad och på landsbygden är att butiken på landsbygden oftast även är en mötesplats, du träffar alltid någon att prata med.

– Vi är aktiva med jippon och insamlingar och marknader och vi får en nära kontakt med kunden och föreningar. Den kontakten och möjligheten är svårare i stan. Det är roligt att vara aktiv och du måste synas i butiken, det är jag i ett nötskal.

Stamkunderna är grunden och oerhört viktiga för butiken.

– Det är klart att det är så. Många äldre tycker att det är viktigt att vi finns och handlar hos oss. Skulle vi försvinna skulle det påverka jättemycket, huspriserna skulle exempelvis sjunka. Vi är en viktig del av samhället.

På Ica Nära Stora Mellösa är man 19 anställda. ■

Stefan Lagerberg

Coop, Garphyttan

På Coop i Garphyttan arbetar tio personer. En av dem är Marina Kahlin, butikschef sedan cirka 15 år.

– Jag var tillfällig butikschef på Coop i Vivalla under några år och det är lite likt landsbygden eftersom det är en mindre butik, säger Marina.

Att driva butik på landsbygden har sina utmaningar. Visst blir det annorlunda jämfört med stan.

– Det är jätteroligt att få så nära kontakt med kunderna. Du blir både psykolog och stöttande i många grejer. För många ensamma är vi väldigt viktiga.

Den främsta utmaningen är dock att få de boende i området att handla på hemmaplan, att inse vikten av en butik på orten.

– Vi kan aldrig mäta oss med de stora varuhusen, men vi är inte alls mycket dyrare än andra jämnstora butiker. Vi har ett jättebra sortiment och vill ha ett större, men så länge folk inte handlar här kan vi inte utöka sortimentet. Att slänga mat är inte hållbart.

På Coop i Garphyttan erbjuds kunderna tre paketombud samt

Svenska spel, trots litet utrymme.

– Man vill ju försöka ha kvar kunderna i butiken och att de kommer in och handlar. Det är därför man är ombud.

Sammanhållningen med kunderna är bra och man strävar efter en ännu närmre relation med områdets föreningar.

– Det vore fint. Vi är med och stöttar idrottsföreningar i Garphyttan, ingenting i stan.

Tack vare ett generationsskifte i Garphyttan är det många barnfamiljer som handlar i butiken.

– På helgerna är det många kunder utifrån, året runt. De kunderna är jätteviktiga för oss. Många handlar här, men de får gärna handla mer.

Men stamkunderna är något speciellt ändå.

– De är otroligt viktiga, våra viktigaste skulle jag säga. De är trogna. ■

Ica Nära Glansen, Glanshammar

I Glanshammar, precis vid torget och skolan, ligger Ica Nära Glansen. Där är det Henrik Franzén som driver butiken, med 15 anställda, och det har han gjort sedan 2005.

– Det har bara rullat på! Det är fantastiskt kul, världens bästa jobb. Jag har inte drivit butik någon annanstans, men jag har varit anställd inom Ica sedan 1994.

Att driva matvarubutik på landsbygden är lite annat än i stan tycker Henrik.

– Det är roligt att du kommer kunderna så nära och det blir mycket mer personligt. Här måste du vara bred i sortimentet. Vi har post- och Systembolagsutlämning och är även apoteksombud.

Att ha mycket service gillar Henrik.

– Våra största konkurrenter är i stan och det är viktigt för oss att ha ett brett sortiment så att man väljer att handla hos oss. Vi måste försöka fånga större delen av de boende i Glanshammar, vi kan inte specialisera oss åt något håll.

Utmaningarna är just det, att få de som bor i området att handla sin matkasse på hemmaplan.

– De stora butikerna är duktiga på att locka kunderna. Kan vi få dem att handla ett par gånger mindre per år hos dem är det en fördel för oss. Näthandeln bidrar också till ökad utmaning.

Men visst finns fördelarna med

landsbygden.

– Du känner kunderna på ett annat sätt. Du blir en mer lokal spelare på orten. Vi kommer många föreningar nära och vi jobbar mycket lokalt.

Kundkretsen är bred och allt fler barnfamiljer har hittat till butiken då många hus har bytt ägare de

senaste åren.

– Vi har också många äldre kunder och skolan är full med ungdomar. Våra stamkunder är jätteviktiga och de är många. Det känns som att Glanshammar är en framtidsbygd som kan växa om man får rätt förutsättningar. ■

AgroÖrebro är en viktig lokal aktör inom livsmedelsbranschen

Ett av Landsbygdsnämndens uppdrag är att verka för att stimulera näringslivsutveckling på kommunens landsbygd, vilket framför allt görs genom samverkan med branschorganisationer och andra stödaktörer för företagande. Ett särskilt fokus ligger på lokal livsmedelsproduktion. Där är AgroÖrebro sedan ett par år en viktig aktör i arbetet för samverkan, stärkt konkurrenskraft och lokal matidentitet, innovation och kompetensutveckling för livsmedelsproducenter i regionen.

Under 2021 och 2022 har Landsbygdsnämnden sponsrat två av AgroÖrebros konferenstillfällen som samlar branschen. Agrodagen på Berga gård i november 2021 och den digitala konferensen ”Tillbaka till framtiden – Klimatneutralt lantbruk” i januari 2022.

– Agrodagen hade som övergripande syfte att beskriva vad vi jobbar med och riktade sig till primärproducenter och livsmedelsförädlare, men också till främjare så som länsstyrelsen, banker, regionen och så vidare som kan möjliggöra saker, berättar Malin Myhrberg på AgroÖrebro.

Anna Hedström (S), förste vice ordförande i Landsbygdsnämnden, medverkade under dagen.

– Det var en oerhört givande dag med många projekt och en hel del forskning som presenterades av kunniga föreläsare var väldigt

intressanta. Det är helt klart att det görs mycket för att utveckla det svenska lantbruket för att få fram klimatsmarta sätt att bruka jorden och föda upp djur, säger Anna.

Ett annat syfte var att berätta om vad AgroÖrebro jobbar med och det är ett antal projekt på gång, bland annat Mer vildsvinskött i Örebro-regionen och Data som strategisk resurs i lantbruket.

– Vi har också ett EFS-projekt om kompetensförsörjning riktat mot människor utanför arbetsmarknaden. Vi hade en utbildning förra året som fick ett bra utfall. Många har fått jobb och det känns positivt, säger Malin.

Anna Hedström säger att hon är nöjd, glad och stolt över att Landsbygdsnämnden och Örebro kommun kunnat vara med som stöd och samarbetspartner till AgroÖrebro:

– Jag kan konstatera att de små summor som Landsbygdsnämnden investerat för att stötta AgroÖrebro har gett ett positivt resultat. De når ut till de berörda, både producenter och konsumenter, med fokus på gröna näringar.

Agrodagen återkommer i höst. Den digitala konferensen ska utvecklas till ett kunskapsevent på ett givet tema.

– Vi ska hitta ett aktuellt tema där vi behöver mer kunskap och där det finns möjligheter för branschen att utvecklas, avslutar Malin. ■

Regionen inför Närtrafik

I januari lanserade Region Örebro län och Länsstrafiken Närtrafik i hela länet. Närtrafik är anropsstyrd trafik och ger alla länsinvånare möjlighet att resa med kollektivtrafik oavsett var man bor. Med Närtrafik transporteras resenären sträckan mellan en bostadsadress och närmste tätort med närtrafikhållplats.

Du kan resa med Närtrafiken på vardagar inom dessa tidsintervall:

- Dagtid: Helgfri måndag-fredag kl 09.00-14.30
- Kvällstid: Helgfri måndag-torsdag kl 17.30-21.00

Det finns ett 50-tal närtrafikhållplatser i länet belägna med närhet till antingen mataffär, apotek, postkontor eller möjlighet att resa vidare i länet med buss och tåg. I Örebro kommun finns närtrafikhållplats i Garphyttan, Glanshammar, Vintrosa, Odensbacken och Stora Mellösa samt på fyra platser kring Örebro tätort.

Du kan även resa med Närtrafik ut från närtrafikhållplatsen; till exempel när du ska hem igen eller till en annan adress som ligger utanför vältrafikerade kollektivtrafikområden.

Resor med Närtrafik bokas under vardagar kl 08.00-16.30 via Länsstrafikens beställningscentral på telefon 0771-92 00 00 (knappval 2). tidigast 14 dagar före avresa.

Länsstrafikens periodbiljetter och skolkort är giltiga för resor med Närtrafik. Det är också möjligt att köpa en enkelbiljett i fordonet med betalkort samt via Länsstrafikens app från den 24 januari.

Mer info:

lanstrafiken.se/nartrafik ■

Kommunalt VA för fler på landsbygden

Örebro kommun har en utbyggnadsplan för ett antal områden på landsbygden som ska anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Under 2021 slutfördes arbeten med såväl överföringsledningar från Örebro ut på landsbygden, som arbete på plats med lokala VA-nät. Det innebär att kommunen nu är helt klara med utbyggnaden till Södra

Väringen, Sjöboviken, Grythem och Västeråsen, förutom utbyggnad till ett fåtal ytterligare fastigheter.

– Att bygga ut kommunalt vatten och avlopp till mindre bebyggelse på landsbygden är en process som tar längre tid än vad man kan tro, berättar

Anneli Fransson, enhetschef för Planering VA.

– Det krävs en mängd utredningar både vad gäller byggnationen av så kallade överföringsledningar från Örebro stad ut till det berörda området, samt kring hur det lokala VA-nätet på plats ska se ut.

Exempel på frågeställningar vid utredningar är: Vilken sträcka är det

lämpligt att dra ledningen? Behövs arkeologiska undersökningar? Vilken metod kan kommunen använda utifrån vad de geotekniska undersökningarna visar? Ibland överklagas den föreslagna sträckningen och ett ärende hos Mark- och miljödomstolen tar ofta minst sex månader. Då måste kommunen invänta beslutet.

Inför byggstart ska en entreprenör upphandlas innan arbetet kan påbörjas och sedan är det långa sträckor med vatten- och avloppsledningar som ska byggas.

– Det är många, komplexa frågor som ska trilla på plats, som bland annat involverar kommunen,

lantmäterimyndigheten, markägare och de boende i området. Det innebär att det är en lång process från beslut fram till dess att de boende får kommunalt vatten i kranen, men vi arbetar på för att kunna ansluta områdena som ingår i utbyggnadsplanen så snart det går, säger Anneli.

Nu pågår byggnation i Framnäs samt förarbete och projektering för

Gällersta kyrkby och Sticksjö. Ytterligare områden som enligt utbyggnadsplanen ska få kommunalt vatten och avlopp framöver är Rinkaby, Tysslinge by, Latorp, Lanna och Ekeby-Dreve. ■

Arbete med VA-ledningar

Flera VA-arbeten pågår på landsbygden. Bland annat byggs nya ledningar från Hovsta till Ervalla, via Ölmbrotorp och Södra Dylta. Arbete kommer preliminärt att påbörjas på sträckan mellan Hovsta och Ölmbrotorp under våren.

Ledningarna mellan Ölmbrotorp och Ervalla är färdigbyggda, där återstår VA-ledningarna genom Ölmbrotorp som kommer att byggas under året. Bytet av gamla VA-ledningar i Hampetorp fortsätter under våren på Sommarvägen och senare under 2022 på Styrmanvägen.

Läs mer på orebro.se/va-projekt ■

Världsvattendagen 22 mars

Världsvattendagen initierades av FN och är ett internationellt evenemang som lyfter fram vattenfrågor i alla dess former. I år slår Örebro kommun ett slag för att laga och felanmäla. En rinnande toalett eller en droppande kran kan orsaka onödigt svinn och onödiga kostnader. Se över och laga eventuella läckage hemma. Felanmäl till fastighetsägaren när du upptäcker rinnande toaletter eller droppande kranar, oavsett var de är. ■

Anneli Fransson

Foto: Terése Andersson

I sommar anordnas båtturer till Vinön och Björkön

Under sommaren kommer Örebro kommun att anordna turtrafik på Hjälmarens med möjlighet att besöka Vinön, Katrinelund och Björköns vackra natur- och kulturmiljöer.

– Äntligen möjliggör vi för fler örebroare att ta del av fantastiska Hjälmarens! Jag ser fram emot att i sommar kunna hoppa på en turboat

från Naturens hus med flera stopp på besöksmål i Hjälmarens. Hjälmarens har stor potential både när det gäller upplevelser för rekreation, friluftsliv och turism och vi hoppas att turtrafiken bidrar till bättre förutsättningar för näringslivets och lokalsamhällets utveckling. Hoppas många nu tar chansen när denna möjlighet kommer att erbjudas i sommar, säger

Ullis Sandberg (S), ordförande i Programnämnd Samhällsbyggnad.

Turtrafiken är en provsatsning under sommaren för att undersöka de förutsättningar som finns. Ambitionen är att turtrafiken ska bli en permanent verksamhet och Hjälmarens ska bli mer tillgänglig som besöksmål.

Turerna är planerade att gå under månaderna maj till september.

Mer information om turtabeller och biljettpreiser publiceras på orebro.se under våren. ■

Nominera till Landsbygdspriset 2022!

I år delas Landsbygdspriset ut tidigare än föregående år. Nomineringsperioden är mellan 2-22 maj och nomineringen görs på orebro.se/landsbygdspriset.

Örebro kommuns landsbygdspris delas ut i samband med Landsbygdsnämndens sammanträde i juni.

Landsbygdspriset delas ut i kategorier Örebro kommuns stora landsbygdspris och Örebro kommuns unga landsbygdspris för framgångsrikt företagande, samt ett hedersomnämmande.

Örebro kommuns stora landsbygdspris

Priset ska gå till en person, förening, företag, organisation, kommunal förvaltning eller kommunalt bolag som utmärkt sig genom att särskilt ha bidragit till en levande och utvecklande landsbygd och genom att fungera som inspirationskälla för andra.

Örebro kommuns unga landsbygdspris för framgångsrikt företagande

Priset ska gå till en företagare i åldern 15-30 år som på ett framgångsrikt sätt har drivit företag med sin huvudsakliga omsättning på landsbygden. Verksamheten bör kännetecknas av entreprenörskap, nyskapande produkter eller tjänster, samt bidra till landsbygdens utveckling och gärna skapa arbetstillfällen.

Vinnarna 2021 som de presenterades i Landsbygdsnytt #4 2021

Har de du nominerat tidigare år inte vunnit? Kom ihåg att det är fullt möjligt att nominera samma företag eller person igen om du anser att denne är värd att uppmärksammas!

Vinnarna utses av en jury och presenteras den 16 juni. ■

Är du nyfiken på att starta eget?

Onsdag 30 mars kl 18-19 hålls ”Nyföretagande på landsbygden”, ett kostnadsfritt webbseminarium med Nyföretagarcentrum som riktar sig särskilt till dig som bor utanför

Örebro stad. Under seminariet kommer vi att prata om de måsten som finns vid en företagsstart, men också om processen det innebär att gå från idé till företag. Du deltar hemifrån via

datorn eller mobilen.

Anmälan till webbseminariet: orebro@nyforetagarcentrum.se

Mer info om Nyföretagarcentrum: nyforetagarcentrum.se/orebro ■

Bidrag till utvecklingsprojekt för landsbygden

Upprustning av samlingslokaler

Föreningar och ideella organisationer som är verksamma i, och äger eller förvaltar, fastighet på Örebro kommun landsbygd kan ansöka om bidrag till att bevara och förbättra samlingslokaler, som används för lokal demokrati, sociala möten eller kulturaktiviteter.

Bidrag till utvecklingsprojekt

Bidraget ska stärka insatser som underlättar att bo och verka i en bygd. Det kan till exempel handla om att anordna aktiviteter för unga eller att skapa mötesplatser för olika målgrupper. Insatser av utvecklingskaraktär prioriteras.

Startbidrag för föreningar

För att stimulera och gynna föreningslivet på landsbygden är det möjligt att ansöka om startbidrag. Bidraget ska underlätta själva bildandet av föreningen, men också gå till utrustning som är nödvändig för verksamheten att komma i gång.

Evenemangsbidrag

Återkommande aktiviteter kan vara gynnsamma för landsbygdens utveckling. Syftet med bidragen är att främja existerande evenemang, men även att uppmuntra till nya för att på så sätt bidra till en levande landsbygd.

Läs mer på: orebro.se/landsbygdsutveckling